

83-02-37
8.02.96г.

48
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Бл. № 47/К.9.3/95г.

Дата 9.7.1996г.

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ТУК

г.н. Н. Савов
9.8.96г.

СТАНОВИЩЕ:

на Министъра на правосъдието по конституционно дело N 31/1995 г.
относно обявяване противоконституционността на чл.5 и чл. 23 от
Закона за сделките с валутни ценности и за валутния контрол

С определение от 11 януари 1996 г. по конституционно дело
N 31 от 1995 г. относно обявяване противоконституционността на чл.5 и
чл.23 от Закона за сделките и валутния контрол /ДВ, бр.51 от 1966 г. ,
бр.26 от 1968 г., бр.92 от 1969 г., бр. 53 и 99 от 1989 г., бр.25 от 1991 г. и
бр.10 от 1993 г./, Конституционният съд е конституирал Министерството
на правосъдието като заинтересована страна. С оглед дадената ни в
определението възможност изразяваме следното становище:

I. По допустимостта на искането.

Определение N 1 от 11 януари 1996 г. по к.д. N 31 от 1995 г.
Конституционният съд обявява, че съгласно правомощията си по чл. 149
ал. 1 т.2 от Конституцията като върховен орган, който следи за
спазването и прилагането ѝ, променя досегашната си практиката и вече
приема за допустими исканията за установяване
конституционносъобразност на заверените от Конституцията закони и
законови норми.

В досегашната си практика намерила израз главно в определение
от 29 декември 1991 г. по к.д. N 1 от 1991 г. за допустимостта на
конституционен контрол върху законите приети преди влизане в сила на
Конституцията, и потвърдена в определение N 5 от 4 юни 1992 г. по к.д. N
11 от 1992 г., Конституционният съд приема изрично, че не е

компетентен да се произнася по искания за установяване противоконституционност на закони, приети преди Конституцията.

Компетентността си по чл. 149, ал. 1 т. 2 от КРБ, Конституционният съд свежда само до закони, приети при действието на новата Конституция. В съответствие с това постъпилите искания за обявяване неконституционносъобразност на разпоредби от заварени закони са отхвърляни като недопустими.

Понастоящем с определение N 1 от 11 януари 1996 г. Конституционният съд приема, че при спор за конституционност на закон, той е винаги компетентен да се произнесе със задължително решение. Няма значение кога е приет законът - преди или след Конституцията. Според КС законодателят не прави разлика, защото иначе би го казал в конституционна разпоредба.

Позовавайки се на затрудненията в практиката по прилагането на § 3, ал.1 от преходните и заключителни разпоредби на Конституцията, Конституционният съд приема, че той е компетентен на осн. чл.149 ал.1 т.2 да се признае по спор, възникнал в хипотезата на § 3 ал.1 от преходните и заключителни разпоредби на Конституцията.

На последно място Конституционният съд се позовава на изтичането на сроковете по § 3 ал.2 и 3 от Конституцията, което води до неточно и неадекватно прилагане на законите.

По горните съображения имаме следните възражения:

1. Конституцията на РБългария, влезла в сила в срока постановен в § 9 от преходните и заключителните й разпоредби има действие занапред. Ето защо създавайки Конституционния съд и определяйки неговата компетентност Конституцията включва в обхвата на конституционния контрол осъществяван по чл. 149 ал. 1 т.2 само законите, приети и влезли в сила при действието на новата Конституция.

2. В КРБ не съществува разпоредба която да придава обратно действие на конституционния контрол, осъществяван по чл. 149, ал.1 т.2 по отношение на заварените закони.

Подобна разпоредба не би могла да се създаде от Конституционният съд по пътя на тълкуването, защото това би

означавало, той да иззема правомощия на Великото Народно събрание като по същество допълва Конституцията.

3. Неоснователно е твърдението, че в Конституцията не се провежда разлика, кога е приет закона - преди или след Конституцията, че законодателят не прави разлика, защото иначе би го казал в конституционна разпоредба.

Конституцията провежда ясна разлика между закони приети при действието ѝ и заварени закони. Тя ограничава обхвата на конституционния контрол по чл. 149 ал.1 т.2 само до закони приети при действието ѝ, чрез въвеждане по отношение на заварените закони на друг режим, установен в § 3 от преходните и заключителни разпоредби.

В нито една от хипотезите на § 3, Конституцията не предвижда правомощия за намеса на Конституционния съд. По този начин Конституцията категорично изключва заварените закони от обхвата на конституционния контрол.

4. Не е необходимо това изключване да се осъществи и чрез изрична разпоредба.

Основен принцип на публичното /и най-вече на конституционното право/ е, че за държавния орган е забранено всичко което не му е изрично позволено.

Подобна изрична разпоредба би била необходима ако се регулира материя на частното право, за която е валиден обратния принцип - позволено е всичко, което не е изрично забранено.

5. Въз основа на горното може да се направи извода, че Конституционният съд не е компетентен да се произнася по спорове, възникнали при хипотезата на § 3, ал.1 от Конституцията.

6. С Решение N 10 от 6 октомври 1994 г. по к.д. N 4 /1994 гО, Конституционния съд приема, че защитата на конституционните права и законните интереси на гражданите и юридическите лица, свързани с прилагането на § 3 ал. 1 във връзка с чл. 5 ал.2 от Конституцията следва да се осъществява по действащия процесуален ред. С настоящото определение той вече приема, че органът, компетентен да се произнесе по споровете, възникнали при хипотезата на § 3 ал.1 от Конституцията е

Конституционният съд. По този начин с определението си от 11 януари 1996 г. /макар и в мотивите си/ той влиза в противоречие с Решение N 10 от 6 октомври 1994 г.

7. За Конституционния съд не са предвидени правомощия и в хипотезите на § 3 ал. 2 и 3 от Конституцията.

Той не би могъл по тълкувателен път да допълва разпоредбите на § 3 ал.2 и 3, защото това би означавало да осъществява компетенции на Великото народно събрание. Освен това тези текстове са непосредствено свързани със законодателната функция на Наредното събрание, тъй като позволяват съчетаването на отмяната на една противоречаща на Конституцията уредба с позитивното законово уреждане на основните обществени отношения.

Въз основа на горното, молим Конституционният съд да вземе под внимание повдигнатите възражения и на осн. чл.25 ал.2 от Правилника за организацията на дейността на КС за отмени определение N 1 от 11 януари 1996 г. както и в съответствие с досегашната си практика да отхвърли предявените искания за обявяване противоконституционността на чл.5 и чл.23 от Закона за сделките с валутни ценности и за валутния контрол като недопустими.

Ако Конституционният съд не уважи предявеното от нас искане за отмяна на определение N 1 от 11 януари 1996 г. и за отхвърляне на предявените искания за обявяване на противоконституционност на чл.5 и чл.23 от ЗС ВЦВК като недопустими, то молим да вземе под внимание нашето становище по съществото на делото.

II. По съществото на искането.

Предявеното искане е за обявяване за противоконституционни чл. 5 и чл. 23 от Закона за сделките с валутни ценности и валутен контрол досежно обявяването на български граждани за чуждестранни лица в зависимост от местопребиваването им, както и на изискването за такива чуждестранни лица - български граждани да имат разрешение от Министерството на финансите за извършване на сделките и действията, визирани в чл.23 букви „а“, „б“ и „в“ от същия закон.

Като основание за обявяването на противоконституционността на тези текстове се сочи прякото им противоречие с чл.26 от Конституцията, във връзка с чл.5 ал.2 от нея.

Считаме за неоснователно твърдението че е налице противоречие между чл. 26 във връзка с чл. 5 ал. 2 от Конституцията на РБ и чл. 5 и чл. 23 от Закона за сделките с валутни ценности и валутен контрол по следните съображения:

1. Разпоредбата на чл.26 от КРБ и чл. 5 и 23 от ЗСВЦВК имат различен предмет на правно регулиране и по тази причина различни хипотези и диспозиции.

Чл.26 ал. 1 от КРБ има за предмет уредбата на конституционно правния статут на българските граждани, а ал.2 - този на чужденците пребиваващи в България.

Ето защо чл. 26 ал.1 предписва че гражданите на РБългария където и да се намират имат всички права и задължения по тази Конституция, а не по законодателството въобще.

Сред конституционно уредените права и задължения на българските граждани не фигурират правата им свързани с осъществяването на сделките с валутни ценности и контрола върху тях които са предмет на обикновеното законодателство /Вж. чл.1 и чл.2 от Закона за сделките с валутни ценности и за валутния контрол/.

За да възникне пряко противоречие между конституционна норма и норма на обикновен закон те трябва да имат еднакъв предмет, но да го регулират по различен, противоречив начин.

2. Неоснователно е твърдението, че щом едно лице е български гражданин, то не може да има различни права и задължения , а още по-малко ограничени права само затова, защото има постоянно местопребиваване в чужбина или е напуснало пределите на страната преди повече от шест месеца, или с намерение да се засели в чужбина.

Пълният обем права на гражданите, предвиден в чл.26 ал.1 от КРБ не означава еднакви права, както и не означава че тези права не могат да бъдат ограничавани. Така самата Конституция в чл. 65 ал.1 предвижда, че за народен представител може да бъде избран български

гражданин, който няма друго гражданство. Според чл.93, ал.2 от КРБ за президент може да бъде избран български гражданин по рождение. Съответни ограничения са предвидени и за чужденците /чл.26 ал.2 от КРБ и др./

3. Необходимо е да се уточни че разпоредбите на чл.5 и чл.23 от Закона за сделките с валутни ценности и валутен контрол не уреждат материални права, а режима за упражняването им.

Съгласно чл.1 от ЗСВЦВК, този закон урежда контрола, който се извършва върху сделките и действията с валутни ценности и има за цел да охранява установения в страната валутен режим. Съгласно чл.2, на контрол подлежат всички сделки и действия имащи за предмет валутни ценности, сключвани и изпълнявани или извършвани от местни лица или между местни чуждестранни лица въз основа на разрешение, издадено от Министерството на финансите.

В съответствие с това законът въвежда разрешителен режим за сделките с валутни ценности, независимо от това дали те се осъществяват от местни или чуждестранни лица.

Внасянето на диференциация в режима е необходимо и оправдано с оглед достигане целите на закона.

Тази диференциация не води до ограничаване на материалните права на местните и чуждестранни лица за сключване на сделки с валутни ценности, с поставяне на този вид сделки под специализирания контрол на държавата, като се предвиждат, че те следва да се осъществяват въз основа на разрешение, издадено от Министерството на финансите

Срещу неправомерното прилагане на разрешителния режим, предвиден в чл.23 от ЗСВУВК, чуждестранните лица могат да получат защита по съдебен път.

Въз основа на горното, считаме, че предявените искания за обявяване противоконституционността на чл. 5 и чл.23 от Закона за сделките с валутни ценности и валутен контрол следва да бъдат отхвърлени като неоснователни.

МИНИСТЪР:

